

JAK PSÁT BAKALÁŘSKOU PRÁCI

Studijní program: Biologie a ekologie na PŘF UP Olomouc

Garant programu: doc. Vladimír Remeš, Ph.D.

Jedná se o závazné pokyny pro vypracování bakalářské práce

Autoři: B. Matysioková a V. Remeš s přispěním dalších členů Katedry zoologie PŘF UP

Datum vyhotovení: 3. 8. 2020, aktualizace prosinec 2021 a leden 2022

Forma bakalářské práce

Bakalářská práce (BP) může být psána buď pouze jako rešerše na dané téma, jako rešerše doplněná o vlastní data nebo jako práce založená převážně na datech. O formě rozhoduje vedoucí práce po domluvě se studentem.

1. Pouze rešerše – pokud se jedná pouze o rešerši, měla by být důkladná. Student by měl dohledat veškerou relevantní literaturu na dané téma a na jejím základě rešerši zpracovat. Důležité je zvolit správnou šíři tématu. Pokud bude téma příliš široké, relevantní literatury bude příliš mnoho, student ji pravděpodobně nebude schopen obsáhnout a práce bude působit nekompletně. Příliš úzké téma zase studentovi nedovolí seznámit se s dostatečným množstvím literatury daného oboru.
2. Rešerše doplněná o vlastní data – pokud je součástí BP i sběr a zpracování vlastních dat (případně zpracování vzorových dat od školitele), rešerše nemusí být tak rozsáhlá jako v bodě 1. Čím více je tedy BP zaměřena na vlastní výzkum, tím kratší může být rešerše a zároveň může být užší její téma. Nicméně i tak je rešerše nosnou částí celé práce a datová část tvoří pouze její doplněk, který nejčastěji naznačuje studentovo směřování k diplomové práci.
3. Převážně datová práce – nosnou částí práce jsou vlastní data a jejich analýza. Tento typ BP by měl být spíše výjimkou a je vhodný pro studenty, kteří se věnují vlastnímu výzkumu již dlouho, např. od střední školy nebo od prvního ročníku. Také se může jednat o studenty, kteří se po dohodě se školitelem chtějí naplno ponořit do sběru a analýzy dat (případně do analýzy již existujících dat) a "nezdržovat se" rešerši. Je však třeba počítat s tím, že nároky na objem dat a analýz potom budou u obhajoby mnohem větší než v bodě 2. V zásadě se bude jednat o formu práce, která je vhodnější spíše pro diplomovou práci a je třeba si uvědomit, že potom nebude možné obhájit diplomovou práci v magisterském stupni pouhým rozšířením této BP o další data. Student si tedy uzavírá cestu k danému tématu pro účely diplomky, pro niž bude nutné zvolit téma jiné.

Napsat dobrou rešerši je náročné a vyžaduje mnoho času. Doporučujeme studentům začít s prací na BP nejpozději ve 2. ročníku. Je žádoucí mít načtenou veškerou relevantní literaturu do konce zimního semestru 3. ročníku a po Vánocích začít opravdu psát vlastní text. První verzi již z větší části napsané práce je třeba vedoucímu předložit nejpozději v únoru v letním semestru 3. ročníku – pokud chce student obhájet v řádném termínu v květnu/červnu na konci bakalářského studia.

Struktura BP – varianta „Pouze rešerše“

- Prohlášení o samostatném vypracování práce
- Poděkování
- Bibliografická identifikace, Abstrakt, Klíčová slova – česky
- Bibliografická identifikace, Abstrakt, Klíčová slova – anglicky
- Obsah
- Cíle práce – jasně a stručně napsat, co je cílem práce. Samotná práce musí odpovídat cílům!
- Rešerše – vlastní text rešerše členěný vhodně na podkapitoly. Jedná se o vyhodnocení stavu poznání vybraného tématu.
- Závěr – shrnutí toho, co jste zjistili během psaní rešerše
- Literatura

Struktura BP – varianta „Rešerše a vlastní data“

- Prohlášení o samostatném vypracování práce
- Poděkování
- Bibliografická identifikace, Abstrakt, Klíčová slova – česky
- Bibliografická identifikace, Abstrakt, Klíčová slova – anglicky
- Obsah
- Cíle práce – jasně a stručně napsat, co je cílem práce. Samotná práce musí odpovídat cílům!
- Rešerše – vlastní text rešerše členěný vhodně na podkapitoly
- Praktická část: Metodika – podrobně popsat metodiku sběru a analýzy dat
- Praktická část: Výsledky – výsledky vlastního výzkumu
- Závěr, případně Diskuze a závěr – shrnutí toho, co jste zjistili (zde by se mělo ukázat, jak vlastní data obohatila výsledek rešerše)
- Literatura

Struktura BP – varianta „Datová práce“

- Prohlášení o samostatném vypracování práce
- Poděkování
- Bibliografická identifikace, Abstrakt, Klíčová slova – česky
- Bibliografická identifikace, Abstrakt, Klíčová slova – anglicky
- Obsah
- Cíle práce – jasně a stručně napsat, co je cílem práce. Samotná práce musí odpovídat cílům!
- Úvod – výstižný a kompletní úvod do problematiky
- Metodika – podrobně popsat metodiku sběru a analýzy dat
- Výsledky – výsledky vlastního výzkumu

- Diskuze – shrnutí toho, co jste zjistili a zasazení do kontextu relevantní odborné literatury. Tato část ukáže, nakolik student zvládl problematiku a rozumí souvislostem své vlastní práce
- Závěr – shrnutí toho, co jste zjistili a co to znamená pro obecnou otázku, na kterou chcete odpovědět
- Literatura

Rozsah BP

Rozsah práce (minimální či maximální počet stran) stanoven není. Vždy je nutno mít na paměti, že kvalita textu je důležitější než jeho kvantita. Nicméně jistý minimální rozsah doporučujeme dodržet a zpravidla činí 15 stran u čisté rešerše nebo datové práce a 10 stran rešerše plus 5 stran praktické části u kombinovaného typu BP.

Řádkování, velikost písma

- Řádkování by mělo být v rozmezí 1.0–1.5. Nejlépe vypadá text napsaný řádkováním 1.2, případně 1.15. Studenty oblíbené řádkování 1.5 je zpravidla využíváno, aby vzbudilo dojem delšího textu, nicméně není moc úhledné.
- Vhodná velikost písma je 12 pt.

Obrázky, tabulky

- Každý obrázek a tabulka musí být označeny svým číslem, a to např. jako Obrázek 1, Obr. 1, Tabulka 1 nebo Tab. 1 (zvolená forma musí být konzistentní v celé práci).
- Obrázek i tabulka musí mít kromě čísla i svůj název. Například: "Tabulka 1. Vlivy jednotlivých znaků životních historií na pravděpodobnost výskytu inkubačních strategií pěvců (N = 1355)."
- Za názvem může následovat krátký popis, z něhož čtenář pochopí, o co vlastně na obrázku či v tabulce jde. Obrázek i tabulka musí být díky svému názvu a popisu pochopitelné samostatně, tedy aniž se čtenář podívá do textu práce!
- U obrázků se související doprovodný text (tedy číslo, název a popis) umísťuje pod obrázek, u tabulek vždy nad tabulku!
- Odkaz na obrázky i tabulky musí být v textu práce v závorce. Možností jak odkazovat je více a je nutno si zvolit jednu z nich a být konzistentní (obr. 1, obrázek 1). Odkazy na obrázky i tabulky v textu musí být řazeny tak, jak jsou číslovány (tedy např. odkaz na obr. 2 nesmí být před odkazem na obr. 1).
- Všechny obrázky i tabulky by měly být v podobném grafickém stylu.

Literatura, citace, ostatní

- Styl citací a seznamu literatury je na vás, ale musí být konzistentní, tj. veškeré citace v textu musí být jedním stylem a veškerá literatura v seznamu literatury musí být jedním stylem.

Vyberte si jakýkoli zoologický vědecký časopis (např. Zoological Journal of the Linnean Society, Journal of Evolutionary Biology nebo jiný) a formátujte podle něho.

- Čísla stran oddělujte speciální pomlčkou ("en dash") –, nikoliv spojovníkem (hyphen) -. Stejně tak en dash použijte při uvádění jakéhokoliv rozsahu od–do (např. 3–48 %).
- Spojky v odkazech pište česky (tedy např. Parker a Smith 2016, nikoliv Parker and Smith 2016), případně použijte spojovník & (Parker & Smith 2016). U prací s více autory můžete psát jak latinizovaně (Black et al. 2010), tak i česky (Black a kol. 2010).
- Pokud je v závorce více citací, musí být seřazeny podle roku od nejstarší práce. Například tedy ... (Lack 1950, Smith 1998, Parker a Smith 2016).
- Nedáváme dvě závorky za sebou. Tj. ne ... inkubační krmení (anglicky incubation feeding) (Lack 1950), ale ... inkubační krmení (anglicky incubation feeding; Lack 1950).
- U taxonomických prací používáme kompletní vědecké názvy druhů včetně autora popisu a letopočtu - např. *Lacerta agilis* Linné, 1758 - pouze při první zmínce v textu práce. Dále v textu je již možné použít zkratky (*L. agilis*) případně české názvy, pokud pro danou skupinu organismů existují a jsou obecně přijímané. U prací ekologických se někdy uvádí při první zmínce o taxonu pouze celý vědecký název bez autora popisu a letopočtu. Stanovení pravidel pro práci s názvoslovím je v kompetenci vedoucího práce.
- Latinské názvy rodů a druhů se píšou vždy kurzívou. Toto platí i pro latinské názvy v seznamu literatury.
- Latinské názvy čeledí a vyšších taxonomických kategorií už se kurzívou nepišou.
- Pište krátké věty. Řiďte se pravidlem, že věta nemá být delší než 25 slov. Zkuste také střídat kratší a delší věty. Na tomto je třeba pracovat při opakovaném čtení a editaci práce.
- Pište vlastními slovy. Od citovaných autorů nelze doslovně přejímat nebo překládat celé věty nebo dokonce odstavce, byť s uvedením odkazu na původní zdroj. V tomto případě by se jednalo o plagiátorství a práce by nemohla být obhájena.
- Text rozdělte do odstavců tak, aby každý odstavec byl delší blok textu s jednou nosnou myšlenkou. Odstavec nesmí být tvořen jen jednou nebo dvěma větami.
- Dejte si záležet na finální úpravě. Zkontrolujte, že nemáte chyby v seznamu literatury (např. někde dlouhou a jinde krátkou pomlčku mezi čísly stránek, chybějící čísla stránek, chyby ve jménech autorů apod.). Vyvarujte se také překlepů (zde pomůže kontrola pravopisu ve Wordu) a gramatických chyb. Pokud si nejste jistí, nechte text přečíst a překontrolovat někomu s dobrou znalostí pravopisu a s jazykovým citem.
- Projděte si znovu výsledky a ujistěte se, že máte správně velikosti vzorků a jejich součty (u velikosti vzorků se často dělají chyby). Ujistěte se, že máte konzistentně naformátována čísla a speciální znaky.
- Nedílnou součástí datové bakalářské práce je statistické zpracování dat. Použité metody musí odpovídat typu a množství dat, s jejich výběrem vám pomůže školitel. Použijte pouze takové metody (často postačí základní popisná statistika), kterým opravdu rozumíte a dokážete je obhájit.

- Čísla zpravidla stačí zaokrouhlit na jednu až dvě číslice za desetinnou čárkou. Větší přesnost je potřeba výjimečně. Pokud si nejste jistí, poraďte se s vedoucím práce.
- Práci čtěte a editujte opakovaně (alespoň 5x)! Všichni děláme chyby a bez opakovaného čtení je nevyčítáme.
- **Bakalářskou práci vytiskněte a nechte svázat oboustranně!** Nezapomeňte však použít papír s dostatečnou gramáží (tedy tloušťkou), aby obrázky neprosvítaly na druhou stranu a nerušily tak její četbu.